

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱԿԱԿՈՒԴՅԻՈՆ ԴԱՏԱՐԱՆ Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

Ապացուցման պարտականությունը բաշխելու մասին

«01» մարտի 2023թ.

ք.Երևան

Հայաստանի Հանրապետության հակակոռուպցիոն դատարանի դատավոր Կ.Բադալյանս, քննելով թիվ ՀԿԴ/0005/02/23 քաղաքացիական գործով ապացուցման պարտականությունը բաշխելու հարցը.

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

ՀՀ Կոտայքի մարզի դատախազությունը հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարան ընդդեմ Մարգարիտա Մանվելի Հարությունյանի՝ հոգուտ պետություն 5.393.100 ՀՀ դրամ բռնագանձելու պահանջի մասին:

Հայցադիմումը՝ կից փաստաթղթերով, դատարանում ստացվել է 04/01/2023 թվականին և դատավորի աշխատակազմին է հանձնվել 05/01/2023 թվականին: Դատարանի 05/01/2023 թվականի որոշմամբ թիվ ՀԿԴ/0005/02/23 քաղաքացիական գործն ընդունվել է վարույթ և 14/02/2023 թվականի որոշմամբ նշանակվել է նախնական դատական նիստ 2023 թվականի մարտի 01-ին:

01/03/2023 թվականի դատական նիստում Դատարանը, քննարկել է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 167-րդ հոդվածի 1-ին ստույգ նախատեսված հարցերը:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 60 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստերի շրջանակը որոշում է դատարանը՝ գործին մասնակցող անձանց պահանջների և առարկությունների հիման վրա՝ ղեկավարվելով վիճելի իրավահարաբերության նկատմամբ կիրառելի իրավական նորմերով:

Նույն օրենսգրքի 62 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործին մասնակցող յուրաքանչյուր անձ պարտավոր է ապացուցել իր պահանջների և առարկությունների հիմքում դրված ու գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստերը, եթե այլ բան նախատեսված չէ սույն օրենսգրքով կամ այլ օրենքներով:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 345-րդ հոդվածի երկրորդ պարբերության համաձայն՝ Պարտավորությունները ծագում են պայմանագրից, վնաս պատճառելու հետևանքով և սույն օրենսգրքում նշված այլ հիմքերից: Օրենսգրքի 14-րդ հոդվածի 10-րդ կետի համաձայն՝ քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանությունն իրականացվում է վնասներ հատուցելով, իսկ 17-րդ հոդվածի համաձայն՝ վնասներ են՝ իրավունքը խախտված անձի ծախսերը, որ նա կատարել է կամ պետք է կատարի խախտված իրավունքը վերականգնելու համար, նրա գույքի կորուստը կամ վնասվածքը (իրական վնաս), ինչպես նաև չստացված եկամուտները, որոնք այդ անձը կստանար քաղաքացիական շրջանառության սովորական պայմաններում, եթե նրա իրավունքը չխախտվեր (բաց թողնված օգուտ):

Մեկ այլ՝ 1058-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ քաղաքացու անձին կամ գույքին, ինչպես նաև իրավաբանական անձի գույքին պատճառված վնասը լրիվ ծավալով ենթակա է հատուցման այն պատճառած անձի կողմից:

Վճարել դատարանը բազմիցս անդրադարձել է վնաս պատճառելու հետևանքով հարաբերությունների ծագման համար անհրաժեշտ պայմանների առկայության հարցին:

Մասնավորապես վճռաբեկ դատարանը արձանագրել է, որ վերը նշված հոդվածների վերլուծությունից հետևում է, որ վնասի հատուցման համար պարտադիր պայման է պարտապանի ոչ օրինաչափ վարքագծի, վնասների և ոչ օրինաչափ գործողության միջև պատճառահետևանքային կապի ու պարտապանի մեղքի միաժամանակյա առկայությունը (ի թիվս այլոց տե՛ս՝ Նատալյա Հակոբյանն ընդդեմ Վարդան Հայրապետյանի թիվ ՀՔԴ3/0016/02/08 քաղաքացիական գործով Վճռաբեկ դատարանի 13.02.2009 թվականի որոշումը):

Վերահաստատելով իր իրավական դիրքորոշումները՝ Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարել առավել մանրամասն անդրադառնալ պատճառված վնասի համար պատասխանատվության պայմաններին:

Վնասը քաղաքացիական շրջանառության մասնակցի՝ օրենքով պահպանվող իրավունքների խախտման դեպքում վրա հասնող անբարենպաստ, բացասական հետևանքն է: ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 17-րդ հոդվածից հետևում է, որ վնասը կարող է արտահայտվել չնախատեսված լրացուցիչ ծախսեր կատարելով կամ այդպիսի ծախսերի կատարման անհրաժեշտությամբ, գույքի կորստով կամ վնասվածքով, եկամուտների չստացմամբ (բաց թողնված օգուտ):

Հակաիրավական, ոչ օրինաչափ վարքագիծն այն գործողությունն է, որը խախտում է օրենքի, այլ իրավական ակտերի պահանջները, ինչպես նաև անձի սուբյեկտիվ իրավունքը: Գործողությունն անձի նպատակաուղղված, նմային արարքն է, իսկ անգործությունն արտահայտվում է անհրաժեշտ և պարտադիր վարքագիծ դրսևորելուց ձեռնպահ մնալով:

Ոչ օրինաչափ վարքագծի և վնասի միջև պատճառահետևանքային կապը ենթադրում է, որ վնասը պետք է հանդիսանա ոչ օրինաչափ վարքագծի ուղղակի, անմիջական հետևանք: Այն դեպքում, երբ վնասն անհրաժեշտաբար թելադրված չէ ոչ օրինաչափ գործողությամբ (անգործությամբ), կամ գործողության (անգործության) և վնասի միջև կապն անուղղակի է, վնասի հատուցման համար անհրաժեշտ պատճառահետևանքային կապի պայմանն առկա չէ:

Վնաս պատճառող անձի մեղքը նրա սուբյեկտիվ վերաբերմունքն է իր ոչ օրինաչափ գործողության (անգործության) և առաջացած հետևանքի՝ վնասի նկատմամբ, ինչը կարող է դրսևորվել թե՛ դիտավորության, և թե՛ անզգուշության ձևով: Ընդ որում, վնասի հատուցման հարաբերություններում գործում է վնաս պատճառած անձի մեղավորության կանխավարկածը, քանի դեռ վերջինս չի ապացուցել վնաս պատճառելու հարցում իր մեղքի բացակայությունը: Օրենքով նախատեսված դեպքերում պատճառված վնասի համար պատասխանատվությունը կարող է վրա հասնել նաև վնաս պատճառող անձի մեղքի բացակայության պարագայում (տե՛ս՝ ըստ հայցի Նելլի Մկրտչյանի ընդդեմ «Երևան հյուրանոց» բաց բաժնետիրական ընկերության՝ աշխատավարձից անհիմն պահված գումարի բռնագանձման պահանջի մասին թիվ ԵԿԴ/2600/02/10 գործով Վճռաբեկ դատարանի 04.10.2013 թվականի որոշումը):

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 169 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ սույն օրենսգրքի 167-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-9-րդ կետերով նախատեսված հարցերը քննարկելուց հետո առաջին ատյանի դատարանը կայացնում է ապացուցման պարտականությունը բաշխելու մասին որոշում:

Նույն հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ առաջին ատյանի դատարանն ապացուցման պարտականությունը բաշխելու մասին որոշմամբ սահմանում է՝ 1) գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստերը, 2) ապացուցման կարիք չունեցող փաստերը, 3) ապացուցման ենթակա փաստերը, 4) գործին մասնակցող յուրաքանչյուր անձի վրա դրված ապացուցման պարտականությունը, 5) գործին մասնակցող անձանց կողմից ապացույցներ և դրանք ձեռք բերելուն ուղղված միջնորդություններ ներկայացնելու ժամկետը:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 169, 199-200 հոդվածներով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

Թիվ ՀԿԴ/0005/02/23 քաղաքացիական գործով ապացուցում պահանջող փաստերի շրջանակը (ապացուցման առարկան) և կողմերի միջև ապացուցման պարտականությունը բաշխել հետևյալ կերպ.

– Պատասխանող Մարգարիտա Մանվելի Հարությունյանի ոչ օրինաչափ վարքագիծ (գործողություն կամ անգործություն) դրսևորելու փաստը **(այս փաստի ապացուցման բեռը դրվում է Հայցվորի վրա),**

– Հայաստանի Հանրապետության մոտ 5.393.100 ՀՀ դրամի չափով վնասի առկայության փաստը **(այս փաստի ապացուցման բեռը դրվում է Հայցվորի վրա),**

– Մարգարիտա Մանվելի Հարությունյանի ոչ օրինաչափ վարքագծի և Հայաստանի Հանրապետությանը պատճառված վնասի միջև պատճառահետևանքային կապի առկայության փաստը **(այս փաստի ապացուցման բեռը դրվում է Հայցվորի վրա),**

– Ոչ օրինաչափ վարքագծի (գործողություն կամ անգործություն) դրսևորելիս Մարգարիտա Մանվելի Հարությունյանի մեղքի բացակայության փաստը **(այս փաստի ապացուցման բեռը դրվում է Պատասխանողի վրա):**

Գործին մասնակցող անձանց կողմից ապացույցներ և դրանք ձեռք բերելուն ուղղված միջնորդություններ ներկայացնելու ժամկետը սահմանել մինչև 2023 թվականի մարտի 17-ը ներառյալ:

Թիվ ՀԿԴ/0005/02/23 քաղաքացիական գործով ևս մեկ նախնական դատական նիստ նշանակել 2023 թվականի մարտի 22-ին, ժամը 10:30-ին՝ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի Երևանի նստավայրում (հասցե՝ Երևան, Թբիլիսյան խճուղի 3/9, նիստերի դահլիճ 8):

Որոշումն ուժի մեջ է մտնում կայացման պահից և ենթակա չէ բողոքարկման:

ԴԱՏԱՎՈՐ՝

Կ. ԲԱԴԱԼՅԱՆ